

LA PINTURA A L'OLI

Les pintures a l'oli es componen de pigments barrejats amb un aglutinant a base d'oli. L'oli s'oxida quan entra en contacte amb l'aire, fent que les partícules de pigment quedin uniformement distribuïdes en el suport.

Materials

La qualitat de les pintures a l'oli dependrà de la qualitat dels pigments i de l'oli.

-Olis: hi ha diferents olis que poden servir per a aglutinar els pigments: oli de llinosa cru (prové de calentar els talls de lli, així s'obté un oli de color fosc no molt adequat per a pintar), oli de llinosa refinat (obtingut decolorant l'anterior), oli de nou (procedent de nous prensades en fred, és clar i fi, molt car i es rancieja ràpidament) i d'altres olis vegetals.

-Dissolvents: Els dissolvents s'afegeixen a la pintura per a conferir-li la deguda consistència. Els més utilitzats són la trementina rectificada, oli i aiguarràs.

-Vernissos: les pintures poden barrejar-se també amb vernissos o sigui, resines barrejades amb dissolvents. Un cop acabada la pintura es pot fer una capa de vernís per a preservar-la.

-Assecadors: la pintura a l'oli requereix el seu temps per assecat-se, fins i tot pot tardar mesos abans no s'ha assecat completament. Per això a vegades s'afegeixen substàncies que acceleren aquest assecat.

Suports

Tradicionalment la pintura a l'oli s'associa a la tela tensada en un bastidor de fusta però pot ser utilitzada en qualsevol superfície que es pugui preparar per a rebre la pintura: cartró, paper, metall, vidre, fusta, etc.

Les teles: les teles s'utilitzen muntades en un bastidor i preparades amb una imprimació o base a sobre de la qual es disposarà el material pictòric. Normalment s'utilitzen teles de lli, de cotó, d'arpillera o de fibres sintètiques. El lli és la tela més considerada, sobretot, si no té nusos, però també és la més cara. La de cotó costa més de tensar i imprimir. L'arpillera és de textura bastant gruixuda i costa d'imprimir. Hi ha moltes teles fetes de fibres sintètiques, algunes d'elles ja imprimades i preparades amb resina acrílica. La tela es mesura en mteres i es ven enrotllada. Els bastidors es poden comprar amb la tela ja incorporada o desmuntats sense tela. Llavors s'ha de muntar, tallar i col·locar-hi la tela i grapar-la perquè quedi ben tensada. La tela també pot ser tensada sobre un cartró o fusta.

Fusta: també es poden utilitzar taules de fusta encolades o preparades amb una imprimació.

Cartró: aquest seria un altre dels suports que es poden utilitzar, encolat per les dues cares.

Paper: ha de ser de bastant gramatge. És adequat enganxar-lo sobre un suport rígid com el cartró.

Metalls: les planxes de coure s'utilitzaven com a suport al Renaixement. També han estat utilitzades les de zenc i d'alumini. No fa falta imprimir-los però sí llimar-los per a fer que s'hi adhereixi la pintura.

Preparació del llenç

Imprimació: amb una solució de cola diluïda (de cuir, d'os, de conill, de caseïna)

Bases: a base d'olis, amb blanc d'espanya més cola, bases d'emulsió amb pigment, cola i oli.

Utensilis

Pinzells de pel dur (pell de porc). Plans, cònics, quadrats o rodons.

Espàtules, paletes, olieres, recipient dissolvent, cavallet.

HISTÒRIA

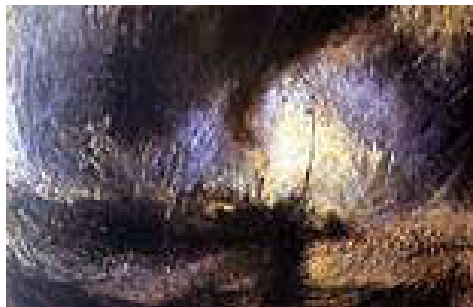
Sembla que la pintura a l'oli té els seus orígens al nord d'Europa. Abans del segle XIII ja es realitzaven pintures murals a l'oli a Anglaterra i a França. La tècnica ja es descriu en un tractat del segle XII. Els germans flamencs Van Eyck, pintors de Flandes, perfeccionaren aquesta tècnica i trobaren un oli transparent, fluid i de bon assecar que millorà el procediment. En molts casos es diu que Jan van Eyck (1390-1441) fou l'inventor de la pintura a l'oli, fet que no és del tot correcte, però sí podem dir que ell fou qui establí les bases per a la utilització d'aquest material. Aquest artista utilitzava pintura al tremp d'ou i començà a experimentar amb altres aglutinants fins que la substituï per pintura a l'oli. Antigament la tècnica a l'oli no era exactament igual com la coneixem avui dia. Durant els segles XV i XVI s'aplicava sobre una primera pintura al tremp. Progressivament la pintura s'anà emprant només amb oli. Posteriorment a la utilització que feu Van Eyck d'aquest procediment, arribà a Itàlia: Els pintors venecians, entre ells Bellini i Tiziano (1490-1576), començaren a aplicar-la i contribuïren notablement a l'evolució d'aquesta tècnica.

La pintura a l'oli anà desplaçant a d'altres procediments, fent desaparèixer pràcticament la pintura al tremp i relegant a un segon terme d'altres tipus de pintura. Esdevindria el procediment més emprat durant ben bé quatre-cents anys. La tècnica continuà tenint èxit durant el Renaixement i el Barroc, per la seva idoneïtat en les representacions realistes de l'època, per la brillantor i profunditat dels tons, per la possibilitat de treballar amb matisos de tons foscos i de crear efecte lumínics.

Rubens (1577-1640), Velázquez (1599-1660), Rembrandt (1606-1669) es serviren d'aquesta tècnica en les seves produccions tot refent-ne i variant-ne llur ús, utilitzant les veladures i una minuciosa superposició de capes successives de pintura. Més endavant d'altres artistes rebutjaren aquest mètode tot utilitzant la pintura a l'oli d'una manera més lliure. És el cas de l'anglès Gainsborough (1727-1788) o Goya (1746-1828). Fins al moment els artistes es preparaven la seva pròpia pintura però ja al segle XVIII hi havia coloristes professionals dedicats a vendre pintura ja preparada en bosses de pell. Aquestes bosses foren precursoras dels tubs metàl·lics que van aparèixer al segle XIX. Aquest fet afavorí que els paisatgistes i d'altres pintors poguessin traslladar la seva pràctica fora de l'estudi, com l'anglès Constable (1776-1837). Aquest fet fou criticat ja que encara es creia que el pintor era aquell que supervisava la fabricació de les pròpies pintures. Malgrat això els colors preparats i el seu comerç augmentà, fet que influí també en l'ús de la tècnica. Els romàntics alemanys empraren la pintura a l'oli en les seves

representacions a l'aire lliure, com farien al cap d'uns anys els impressionistes intentant captar la llum i el color. Artistes com Cézanne (1839-1906), Pissarro (1831-1903), Sisley (1839-1899), Monet (1840-1926) empraren la tècnica de la descomposició dels colors tot aplicant pinzellades opaques de color que per efecte òptic creaven un nou color. Pintar la llum era la finalitat d'aquests pintors per això utilitzaven pocs colors terra i gens de negre. Gauguin (1848-1903) i Van Gogh (1853-1890) utilitzaren una nova forma d'emprar la pintura a l'oli, el segon explotà les possibilitats d'empastar la pintura per aconseguir textures.

Entrats al segle XX la pintura a l'oli continuà utilitzant-se de maneres molt diferents. Des de la tècnica de superposició (com Van Eyck) emprada per Dalí, la força del traç dels expressionistes, o el seu ús en els diferents ismes d'avantguarda com el cubisme, fins arribar a l'abstracció. Els expressionistes abstractes tiraven la pintura sobre el llenç tot deixant que s'escampés per la superfície, o els informalistes barrejaren la pintura amb d'altres elements i substàncies.

1. Michelangelo Merisi da Caravaggio, *Vocació de sant Mateu*, Església de san Luigi dei Francesi, Roma.
2. Canletto
3. William Turner, *tempesta de neu*. Cap al 1843. (National Gallery, Londres)
4. Georges Seurat, *Model de perfil*, 1886-1887. Oli sobre fusta 24,5x15,5 cm. (Museu d'Orsay, París)
5. Vicent van Gogh, *Camp de blat amb corbs*. 1890.
6. René Magritte, *La clau dels camps*, col. Thyssen Bornemisza. 80x60 cm.
7. Morgan Russell, *Creavit Deus Hominem (sincromia n.3: contrapunt cromàtic)*, 1914. 30,2x26. Col. del Moma, NY.
8. William de Kooning, de la sèrie *Women*, 1950.
9. Marc Rothko, *Taronja groc taronja*, 1969.

LECTURA DE TEXTOS

"Pel fet d'haver estat durant cinc segles el mitjà amb el qual s'han realitzat les obres més grans obres mestres, la tècnica de la pintura a l'oli va acabar per confondre's amb la pròpia pintura. Aconsegui que s'oblidessin les pràctiques que l'havien precedit, com la cera i el tremp, i va reduir a un paper marginal les tècniques que es desenvoluparen en temps de la seva hegemonia, l'aquarel·la i el pastel. Però la pintura a l'oli també té la seva història. Va néixer en un moment concret i sofrí una progressiva evolució, modificant-se fins a respondre als desigs sorgits de l'aparició de noves exigències.

L'estudi del passat demostra que tota època es forneix dels mitjans i instruments adequats per a satisfer les seves necessitats, afirmació susceptible d'aplicar-se textualment a la tècnica de l'oli. La pintura a l'oli apareix el segle XV, en el moment en què els pintors s'esforcen a reproduir la il·lusió òptica. Conjuntament amb la perspectiva la tècnica a l'oli aporta els elements indispensables capaços de suggerir la profunditat per mitjà de la llum i el color. Tan bon punt l'adquiriren, els pintors no van deixar de millorar aquest procediment tècnic amb l'objectiu de sotmetre'l a les seves aspiracions il·lusionistes. [...]

La tècnica a l'oli s'identifica de tal manera amb la noció de pintura que no és segur que el públic hagi percebut que el segle XX -que es negà a considerar el quadre com una finestra o un mirall- la relativitzà, introduint noves tècniques, com el collage o la pintura acrílica, més adequada per a satisfer les noves necessitats."

La pintura al oleo. Skira. (pàg. 7)

"Si els principals artistes del segle XIV ja van tractar d'augmentar la complexitat de l'espai de la pintura al proposar-se expressar la profunditat mitjançant la reproducció de determinades experiències òptiques, serà en el segle XV quan aconseguixin que el quadre sembli la visió d'una finestra oberta al món". La pintura es torna il·lusionista i la mirada del pintor constitueix l'escala i el punt de vista des del qual es regeix aquest ficció. Mesurar el món amb un sentit, el de la vista, permet retornar la dimensió humana. L'espai es torna homogeni i la pintura es confon amb una franja de la realitat.

Paral·lelament a les investigacions portades a terme per a aconseguir la perspectiva lineal, l'efecte de la qual és el sistema de paral·leles que conflueixen en un punt de fuga [...] quedava per inventar una tècnica pictòrica capaç de crear la impressió de profunditat atmosfèrica, un mitjà que permetés obtenir l'experiència de la perspectiva aèria. Els artistes aconseguiran aquest propòsit amb la pintura a l'oli, que utilitzava el color en transparència. El seu inventor (no pas de la substància pictòrica, sinó més aviat de l'ús que se'n podia fer), es diu Jan van Eyck i fou el primer en crear efectes de profunditat."

La pintura al oleo. Skira. (pàg.13)